

ÎN BUNCĂRUL LUI HITLER

23 iulie 1944 - 29 aprilie 1945

autori

Bernd Freytag von Loringhoven
François d'Alançon

traducere și note

Sorin Cristescu

editura

Miidecărți

București - 2017

Cuprins

Cuvânt înainte	1
1. Prima întâlnire cu Hitler	3
2. Armata, ultimul refugiu	5
3. Pe toate fronturile	10
4. Răzbunare, teroare și sabia lui Damocles	21
5. Reuniuni cu Führer-ul	38
6. Hitler, așa cum l-am cunoscut	46
7. Führer-ul împotriva armatei	53
8. Slugi și intriganți	59
9. Drumul spre prăpastie	66
10. În atmosfera buncărului	86
11. Întoarcerea la viață	105
12. Șaizeci de ani mai târziu	114
Note	117
Echivalență de grade	143
Glosar	144
Index	146

Prima întâlnire cu Hitler

M-am văzut pentru prima dată cu Hitler, față în față, în ziua de 23 iulie 1944, în Prusia Orientală. La trei zile după atentatul nereușit împotriva sa, a doua zi după ce mi-am luat în primire funcția de aghiotant, l-am însoțit pe generalul Heinz Guderian la Cartierul General al Führer-ului, situat la vreo 20 de km de Cartierul General al Armatei de Uscat, în apropiere de Rastenburg¹⁷. Accesul în *Wolfsschanze* – Bârlogul Lupului¹⁸ – era interzis celor indezirabili. În acea vară a lui 1944, lucrările în curs transformaseră deja locul într-o adevărată fortăreață. Automobilul nostru a trecut de perimetrul exterior de securitate, reprezentat de un prim punct de control al identității, întărit cu sârmă ghimpată, cu panouri pe care era scris: „Atenție! Mine!”¹⁹, de ambele părți ale drumului. În continuare, mașina noastră a intrat în zona interzisă și a ajuns la alte bariere de trecere. După mai multe controale – de data aceasta asigurate de către cei din *Waffen SS* –, ne-am făcut intrarea în perimetrul interior al reședinței propriu-zise a Führer-ului. Întregul sistem de securitate, fără a număra gărzile de corp ale Führer-ului, reprezenta echivalentul unei brigăzi²⁰, complet motorizată și dotată cu armamentul cel mai modern. Baterii de artilerie antiaeriană protejau tot acest ansamblu de instalații. Führer-ul locuia într-un buncăr enorm, la care încă se lucra pentru a aduce plafonul de beton la grosimea de opt metri. Specialiștii din buncărele Führer-ului urmăreau în permanență evoluția tehnologică a bombelor folosite de Aliați. De îndată ce un nou tip de bombă, mai puternic, își făcea apariția în arsenalul Aliaților, se îngroșau plafoanele buncărelor din diferitele cartiere generale ale Führer-ului.

Gărzile SS ne-au condus în sala destinată reuniunilor de analiză a situației, într-o baracă de lemn, asemănătoare celei în care avusese loc atentatul. Din acel moment, toți cei care ajungeau acolo, cu excepția generalilor, erau minuțios percheziționați. Ca tânăr ofițer, nu eram obișnuit cu așa ceva și consideram toată procedura o umilință. Cam douăzeci de persoane așteptau, discutând, venirea lui Hitler. În mijlocul încăperii se afla o masă enormă, pe care erau întinse hărțile. Încă se mai puteau vedea rămășițele barăcii alăturate: bucăți de grindă și de scânduri, înnegrite de fumul exploziei încărcăturii plasate de colonelul Claus Graf Schenk von Stauffenberg²¹. Trei zile mai târziu, anturajul lui Hitler purta, în egală măsură, urmele atentatului. Feldmareșalul Keitel și ceilalți aveau tampoane de vată în urechi, care să le protejeze timpanele sfâșiate. Generalul Jodl purta un pansament în jurul capului, ca un turban alb. Unul dintre supraviețuitori avea brațul prins într-o eșarfă, iar alții aveau urme de arsuri pe față.

Nu am uitat niciodată prima impresie, pe care Hitler mi-a lăsat-o când am intrat în sală. Îl mai zărisem pe Führer o dată, în primăvara lui 1939, cu ocazia vizitei prințului regent al Iugoslaviei²². La grandioasa paradă militară care s-a organizat a participat și regimentul meu; m-am aflat la doar 30 de metri de Hitler, în tribună. Nu trebuia să fii național-socialist pentru a fi impresionat de vigoarea, de dinamismul și de vitalitatea sa. Aceasta este imaginea care mi-a rămas în minte, imagine întreținută inclusiv de filmele și jurnalele de actualități. În 23 iulie 1944, cel pe care îl vedeam în fața mea nu mai semăna cu cel pe care îl știam. Nu mai era *Führer-ul Reich-ului Germaniei Mari în luptă pentru destinul său*, ci doar un bărbat de 55 de ani cu aspect de moșneag, adus de spate, cu capul între umeri, fața foarte palidă, ochii stinși și pielea cenușie. Mergea cu pași mici, târându-și piciorul stâng, iar brațul drept, ușor rănit în urma atentatului, îl ținea învelit într-o eșarfă. Guderian a fost cel care m-a prezentat. Cu un zâmbet obosit, Hitler mi-a întins o mână moleșită și a murmurat câteva cuvinte de bun venit. Eram stupefiat. Celebrul erou al propagandei oficiale a regimului era o ruină. Cum era cu putință? La momentul respectiv am crezut că văd o figură din ceară și mi-am spus că Reich-ul era condus de o epavă umană.

Armata, ultimul refugiu

Provin dintr-o familie veche, originară din Westfalia, dar stabilită în regiunile de pe țărmurile Mării Baltice în secolul al XV-lea. Cu ceva vreme înainte, cavalerii teutoni, alungați de arabi din Țara Sfântă, se așezaseră în Letonia și Estonia. Johann Freytag von Loringhoven, maestru al Ordinului în țările baltice, din 1484 până în 1493²³, și-a lăsat proprietățile moștenire lui Arndt, un nepot de-al său venit din Westfalia, cel care a fondat familia noastră. Legăturile noastre cu Rusia erau deci foarte vechi²⁴. Unul dintre strămoșii mei, Karl Johann, a fost colonel în garda țarului Alexandru I, în epoca războaielor napoleoniene. Sosit în Franța, în 1814, s-a căsătorit cu Charlotte Benoit d'Anrose²⁵, fiica stăpânului castelului d'Avize, din Champagne²⁶, ca o formă de reconcilere franco-rusă. În ziua în care soția sa a devenit moștenitoarea castelului, cei doi au părăsit Sankt Petersburg-ul pentru a se stabili acolo. Rămas văduv, colonelul a mai trăit douăzeci de ani. Când proprietatea a fost vândută, în 1848, țarul²⁷ l-a autorizat să importe în Rusia, fără taxe vamale, zece mii de sticle de șampanie. Ultima dintre ele a fost desfăcută la botezul tatălui meu, în 1879. În ceea ce privește familia mamei mele, aceasta provenea din Turingia, dar în 1390 s-a stabilit în Estonia. Otto Berend von Moller²⁸, unul dintre strămoșii mei, a fost ministru al Marinei, în vremea domniei țarului Nicolae I.

Eu m-am născut la Arensburg²⁹, în 1914, chiar înainte de Primul Război Mondial, pe insula Ösel, astăzi numită Saaremaa, unde familia mea deținea o proprietate de 1.500 de hectare. Bunicul meu încă o exploata când am fost expropriat, în 1919. Tatăl meu, ca toți germanii din țările baltice suficient de în vârstă pentru a purta arma, a luptat contra bolșevicilor pe frontul de

la Narva³⁰, la est de Estonia, până în 1920. Când armata germană a preluat controlul insulei și i-a alungat pe ruși, în octombrie 1917, părinții mei au găzduit ofițeri la ei în casă. Printre ei se afla Eduard Arnhold³¹, locotenent în rezervă și bancher în Berlin, care îi simpatiza pe ai mei. Când am venit în Germania, ca refugiați, familia Arnhold a ajutat-o enorm pe mama, invitând-o la Berlin. În 1937, am făcut o vizită acestor prieteni evrei, purtând uniforma de locotenent, în apartamentul lor din Berlin. În plină campanie politică antisemită, bunurile lor erau amenințate să fie confiscate, iar ei priveau spre viitor cu mare îngrijorare. În același an, familia Arnhold a reușit să emigreze în California. După război, au reluat legătura cu mama mea și, la cererea ei, mi-au trimis un dicționar german-englez, pe când eram prizonier într-un lagăr britanic, la Ostende, în Belgia.

În primăvara lui 1919, situația devenise prea periculoasă; așa că mama mea a fugit din Estonia, cu părinții ei, și s-au refugiat la Misdroy³², o stațiune balneară din Pomerania³³. Părinții mei s-au despărțit, la scurtă vreme, iar mama m-a crescut doar împreună cu bunicii mei. Licențiat în Drept al Universității din Sankt Petersburg și poliglot, tatăl meu și-a continuat studiile, imediat ce s-a stabilit în Germania, obținând doctoratul în chimie la Universitatea din Greifswald, în Pomerania. Criza economică din 1929 l-a făcut să-și piardă slujba pe care o avea la o uzină de pneuri din Fulda (landul Hessen); și-a încheiat viața profesională ca administrator al Bisericii Luterane din Mecklenburg.

În pofida greutăților financiare, am avut o copilărie fericită. Mi-am făcut școala la *Baltenschule*, în Misdroy, o școală fondată de învățători, refugiați germani ca și noi, din țările baltice, unde mi-am făcut mulți prieteni. Profesorii noștri ne-au educat într-un spirit liberal conservator. Tatăl meu, protestant convins, nu agreea ostilitatea naziștilor față de religie. Mama mea nu era interesată de politică. Ca toți germanii din țările baltice, eram foarte ostili comuniștilor, având în vedere experiențele pe care le avusesem cu bolșevicii, în anii 1918 și 1919. Ceea ce se auzise despre tratamentul cumplit la care a fost supusă burghezia și aristocrația din Rusia ne întărise convingerile. Partidele burgheze germane reflectau acest anti-comunism, care nu era în niciun caz apanajul Partidului Național-Socialist (NSDAP).

În același timp, îi cunoșteam bine pe ruși. Până în ultima zi de existență a Imperiului Rus, germanii din țările baltice avuseseră relații strânse cu Rusia și jucaseră un rol important în administrația și armata ei.

Ca multe alte familii, și familia mea avea o atitudine critică față de ineficacitatea Republicii de la Weimar³⁴. Poporul german descoperea o democrație parlamentară cu o Constituție incompletă. Divizarea Parlamentului într-o multitudine de partide politice făcea ca formarea unei majorități de guvernare să fie o operațiune extrem de dificilă. Germania ajunsese să aibă șase milioane de șomeri³⁵. Multă lume visa la instaurarea ordinii și la relansarea economiei, nu doar dreapta politică. Hitler ne apărea ca o personalitate foarte dinamică, dar, în același timp, ca un proletar. Eram foarte precauți, chiar suspicioși, pentru că nu înțelegeam care sunt adevăratele obiective urmărite de el. Unchiul meu, Axel³⁶, profesor de Drept Internațional la Breslau, fusese ales deputat în *Reichstag*³⁷, din partea Partidului Național German, *Deutschnationale Volkspartei* (DNVP), dar eu nu mă recunoșteam în atitudinea ultraconservatoare și antisemită a acestui partid naționalist și monarhist. Eram mai mult adeptul lui Gustav Stresemann, Ministru de Externe între anii 1923-1929, partizan al politicii de negociere, pentru a atenua efectele negative ale Tratatului de la Versailles³⁸, chestiune în care a avut succes, cu sprijinul lui Aristide Briand.

Când mi-am luat bacalaureatul, în 1932, nu mă gândeam nicidecum la o carieră militară. Îmi plăcuse istoria, dar nu era o sferă din care să îți câștigi existența. Am început, așadar, studii de Drept la Königsberg³⁹, în Prusia Orientală, unde se refugiase tatăl meu. Profesorul Rothfels⁴⁰, ofițer în timpul Primului Război Mondial, evreu conservator și strălucit pedagog, ținea un curs foarte apreciat, despre Bismarck. Când naziștii l-au exclus din universitate, studenții au făcut totul pentru a-i împiedica plecarea, dar, la finele lui 1934, a sfârșit prin a-și pierde postul. După război, avea să fie printre cei dintâi care au scris despre atentatul din 20 iulie 1944.

Am priceput repede că, pentru a reuși într-o carieră juridică, trebuia să devin membru al Partidului Național-Socialist. După primul examen, orice avocat debutant trebuia să facă un stagiul într-o tabără a Partidului, unde urma cursuri de ideologie național-socialistă. Fără a trece prin așa ceva, era exclus

să poți obține diploma necesară exercitării meseriei de avocat, judecător sau funcționar. Părinții mei pierduseră tot, în timpul Primului Război Mondial, iar eu nu eram independent din punct de vedere financiar. Nu aș fi putut face altfel decât să mă înscriu în Partid. După ce am reflectat serios la toate aspectele, am considerat că o carieră militară mă va feri de orice compromis cu național-socialismul. În vremea Republicii de la Weimar, ofițerii și soldații *Reichswehr*-ului⁴¹ nu depuneau jurământ președintelui Republicii, ci Constituției; nu aveau drept de vot, nu puteau fi aleși în Parlament și nu puteau adera la nicio formațiune politică. Armata nu avea nicio legătură cu partidele politice.

A mai fost un eveniment care mi-a grăbit decizia. În 30 iunie 1934, „Noaptea cuțitelor lungi”⁴² i-a permis lui Hitler să-l elimine pe Röhm⁴³, creatorul și organizatorul SA-ului, dar, mai important, după părerea mea, și pe doi dintre generali: von Schleicher⁴⁴, fost Cancelar al *Reich*-ului, și von Bredow⁴⁵. Am fost foarte șocat să aud la radio justificarea acestor asasinate, săvârșite în disprețul oricărei noțiuni de drept. Crima ajunsese să fie considerată echivalentul unui act de justiție.

La 1 noiembrie 1934, am intrat ca aspirant în Regimentul 7 Cavalerie, din Breslau. Wessel Freytag von Loringhoven⁴⁶, un văr mai îndepărtat de-al meu, cu 15 ani mai în vârstă, era căpitan în acel regiment și m-a ajutat să ajung acolo. În plus, unchiul meu, Axel, deputat în Reichstag, avea relații și influență în Silezia. Instrucția inițială de șase luni nu a fost doar o formalitate. Stăteam câte 12 într-o cameră cu paturi suprapuse, cu saltele și perne umplute cu paie.

După moartea președintelui Hindenburg⁴⁷, toți militarii trebuiau să depună jurământul de credință lui Hitler personal. Iată un aspect ce schimba radical situația, căci jurământul era prestat „*Führer*-ului și Cancelarului *Reich*-ului”⁴⁸. Trebuie să spun că, atât tinerii mei camarazi ofițeri, cât și eu însumi, n-am dat cine știe ce importanță acestui lucru, spre deosebire de cei mai în vârstă, care se formaseră în epoca imperială. În atmosfera conservatoare ce domnea în cadrul regimentului, noi nu voiam să avem de-a face cu naziștii; ne țineam la distanță, iar formalitatea jurământului nu ni s-a părut compromițătoare.

„Micul Reichswehr”⁴⁹, cu 100.000 de militari, organizat de Republica de la Weimar ca o aplicare a prevederii respective din tratatul de pace de la Versailles, cuprindea un număr relativ ridicat de regimente de cavalerie. După Primul Război Mondial, cavaleria a fost considerată a fi o armă depășită. Crearea regimentelor de *care de luptă*⁵⁰ - tancuri -, plecând de la câteva regimente de cavalerie, era o măsură mai mult decât necesară. În 1935, au fost alese trei regimente de cavalerie pentru a fi dizolvate și transformate în regimente de *care de luptă*. Printre ele se afla și Regimentul 7 Cavalerie, urmaș al Regimentului de Cuirasieri al Marelui Elector al Prusiei⁵¹, transformat în Regimentul 2 Panzer și transferat cu garnizoana la Eisenach, în Thuringia. Faptul că cele trei regimente dizolvate reprezentau cea mai veche tradiție a Armatei fusese un rezultat al hazardului sau, dimpotrivă, rezultat al unei decizii politice? Naziștii detestau atât tradițiile, cât și gândirea conservatoare legată de acestea. La Regimentul 2 Panzer am avut o șansă extraordinară, cu primul nostru comandant, colonelul von Prittwitz⁵². Acest aristocrat din Silezia, fost ofițer în Statul Major al Regimentului 7 Cavalerie, știa să concilieze valorile tradiționale cu armele moderne, menținând omogenitatea corpului ofițerilor și subofițerilor. Avansat general și comandant de divizie, Prittwitz avea să fie ucis în 1942⁵³, în timpul campaniei din Africa.

Pe toate fronturile

Războiul plutea în aer, deși Hitler vorbea întruna despre pace. În 1938, unitatea mea fusese pusă în stare de alertă. După o serie de exerciții și manevre, semnarea Acordului de la München, la finele lunii septembrie⁵⁴, ne-a făcut să răsufptăm ușurați. Pe atunci credeam că jocul lui Hitler consta în a exercita presiuni asupra aliaților occidentali, pentru a obține concesii, dar că nu se va merge până la declanșarea războiului. Führer-ul ar fi obținut, prin mijloace pașnice, anularea prevederilor Tratatului de la Versailles și un aranjament politic pentru a recupera o parte din provinciile germane din Polonia, cel puțin o legătură cu Prusia Orientală și portul Danzig⁵⁵. Transformarea *Reichswehr*-ului Republicii de la Weimar într-un *Wehrmacht* modern și puternic era departe de a fi încheiată. A-și asuma riscul de a începe un război cu armament insuficient ni se părea un act iresponsabil. Din acest motiv, atacul asupra Poloniei, din 1 septembrie 1939, nu a produs niciun fel de entuziasm. Dimpotrivă, am avut sentimentul că am fost înșelați⁵⁶.

Am participat la campania din Polonia, în calitate de ofițer de ordonanță al maiorului Wenck⁵⁷, șef al Biroului 3 al Statului Major al Diviziei 1 Panzer, viitorul comandant al Armatei a 12-a. În Polonia am primit botezul focului. Eram cam agitat gândindu-mă la ororile Primului Război Mondial, dar am realizat repede că aveam superioritate față de trupele poloneze, slab echipate. Cu toate acestea, într-o noapte, am pierdut pe doi dintre cei mai apropiați camarazi ai mei, o experiență care m-a marcat mai mult decât oricare alta, în acest război. Unul era căpitanul Werner von Köckritz, comandantul meu de companie. Îi admiram caracterul și prestața și am avut șansa să-i fiu prieten. Celălalt, locotenentul Georg Baron von Meyendorff, studiasse împreună cu

mine, la *Baltenschule*. Ne uneau originile noastre baltice și câteva amintiri amuzante din tinerețe. Campania din Polonia s-a terminat cu o victorie rapidă, dar eu mă consideram în doliu. Cred că a fost singura oară când am plâns, în toți anii de război.

La începutul lunii octombrie, 1939, regimentul nostru a fost dislocat în Renania⁵⁸. Răsuflaserăm ușurați văzând cât de repede se terminase campania. Pierderile noastre fuseseră relativ mici; în schimb, am provocat polonezilor distrugerii uriașe și suferințe imense. Nu aveam nicio idee despre teroarea pe care o semănau SS-ul, poliția și administrația nazistă, în rândurile populației civile. Masacrarea evreilor și a slavilor, denumiți *Untermenschen* (sub-oameni), începuse. Regimul nazist voia să transforme Polonia într-o colonie. Intelectualii, nobilii, burghezii și clericii erau arestați arbitrar și asasinați. Proprietarii funciari erau expropriați de domeniile lor. La 25 octombrie 1939, pentru a lăsa mână liberă SS-ului și poliției, care se plângeau de „neînțelegere” din partea Armatei, Hitler a înlocuit administrația militară cu una civilă. Generalul Johannes Blaskowitz⁵⁹, comandantul armatei de uscat din Polonia, a denunțat în rapoarte scrise atrocitățile săvârșite de SS, de poliție și administrație. Noi, ofițerii tineri, am aflat despre protestele formulate de general din zvonuri, care ajungeau până în Renania. Așa cum ne așteptam, Hitler le-a ignorat, iar generalul Walther von Brauchitsch⁶⁰, comandantul trupelor de uscat, s-a plecat în fața lui Himmler. În consecință, generalul Blaskowitz a fost detașat, iar persecuțiile au continuat, sub autoritatea guvernatorului general, Hans Franck⁶¹.

După ce am petrecut iarna dintre anii 1939 – 1940 în Renania – ca pregătire pentru ofensiva asupra teritoriului Franței, eram în stare de alertă din două în două zile -, începusem să ne săturăm. Lucram mereu alături de maiorul Wenck, în Divizia 1 Panzer, comandată de generalul Kirchner⁶². În 9 mai 1940, Wenck se afla de câteva zile în permisie. Către orele 13:30, generalul Kirchner a fost chemat la telefon. „Dosarul galben, 10 mai, ora 5:30”, a spus vocea de la celălalt capăt al firului. Rămăsesem lângă general și îmi dădeam seama că nu reacționează în niciun fel. Generalul Kirchner, care nu cunoștea detaliile planului, nu pricepuse nimic. „Pornim mâine